
Przykładowy program nauczania do umiejętności dodatkowej (DUZ) dla zawodu opiekun osoby starszej 341202

Organizacja czasu wolnego podopiecznemu

Oś priorytetowa II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie 2.15 Kształcenie i szkolenie zawodowe dostosowane do potrzeb zmieniającej się gospodarki

Konkurs nr POWR.02.15.00-IP.02-00-001/21 Opracowanie programów nauczania do umiejętności dodatkowych dla zawodów (DUZ) – II Etap (DUZ II)

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

2023

Spis treści

1. Założenia ogólne.....	4
1.1. Krótki opis dodatkowej umiejętności zawodowej.....	5
1.2. Uzasadnienie ujęcia w programie nauczania zawodu dodatkowej umiejętności zawodowej, odnoszące się do potrzeb na rynku pracy	6
2. Założenia organizacyjne	10
2.1. Liczba godzin przewidzianych na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej	10
2.2. Wymagane kwalifikacje osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej.....	10
2.3. Wyposażenie dydaktyczne niezbędne do realizacji programu dodatkowej umiejętności zawodowej.....	15
3. Cele kształcenia – zadania zawodowe – określone dla dodatkowej umiejętności zawodowej	16
4. Wykaz efektów kształcenia określonych dla dodatkowej umiejętności zawodowej wraz z kryteriami ich weryfikacji	17
5. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej.....	20
6. Program nauczania przedmiotów wyodrębnionych w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej	21
6.1. Wprowadzenie do organizacji czasu wolnego podopiecznemu	21
6.2. Przygotowywanie wypoczynku osobie starszej.....	28
7. Ewaluacja programu nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej	37
7.1. Obszary ewaluacji.....	37

7.2.	Wskaźniki osiągnięcia celu ewaluacji.....	37
7.3.	Przykładowe narzędzia ewaluacji	37
8.	Wykaz proponowanej literatury	39
8.1.	Podręczniki i publikacje naukowe	39
8.2.	Witryny internetowe	41
8.3.	Zalecenia, normy, noty aplikacyjne	42

1. Założenia ogólne

Szkoła prowadząca kształcenie zawodowe może zaoferować słuchaczowi przygotowanie do nabycia dodatkowych uprawnień zawodowych w zakresie wybranych zawodów, dodatkowych umiejętności zawodowych lub kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.

Godziny stanowiące różnicę między sumą godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego określoną w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły a minimalną liczbą godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie – określoną w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego przeznaczają się na:

- 1) zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie lub
- 2) realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych:
 - a. przygotowujących słuchaczy do uzyskania dodatkowych umiejętności zawodowych związanych z nauczaniem zawodem lub
 - b. przygotowujących słuchaczy do uzyskania kwalifikacji rynkowej funkcjonującej w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, związanej z nauczaniem zawodem lub
 - c. przygotowujących słuchaczy do uzyskania dodatkowych uprawnień zawodowych przydatnych do wykonywania nauczanego zawodu lub
 - d. uzgodnionych z pracodawcą, których treści nauczania ustalone w formie efektów kształcenia są przydatne do wykonywania nauczanego zawodu.

Dodatkowe umiejętności zawodowe w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego zawarte są w załączniku nr 33 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. z 2019 r., poz. 991 z późn. zm.). Obejmują one treści nauczania, które mogą być przydatne do

wykonywania zawodu, a wykraczają poza zakres podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego. Dodatkowe umiejętności zawodowe mogą być dodawane, zmieniane lub wykreślone na wnioski ministrów właściwych dla zawodów. Osoba posiadająca dyplom zawodowy w zawodzie opiekun osoby starszej jest gotowa do wykonywania zadań zawodowych w zakresie ustalenia i klasyfikowania problemów opiekuńczych i potrzeb osoby starszej; diagnozowania zasobów i możliwości środowiska lokalnego, rodzinnego i instytucjonalnego w stworzeniu sieci wsparcia osoby starszej; dobierania odpowiednich metod i technik, zapewniających kompleksową opiekę osobie starszej oraz mobilizowania osoby starszej do aktywności. Posługuje się językiem migowym. Organizuje pomoc instytucji wsparcia społecznego działających na rzecz osoby starszej, środowiskowe grupy wsparcia na rzecz osoby starszej oraz pomoc materialną na rzecz osoby starszej we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej. Dobiera metody, techniki do działań opiekuńczo-wspierających. Opracowuje plan pomocy, wsparcia i opieki długoterminowej osoby starszej. Wykonuje czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne i higieniczne u osoby starszej. Przygotowuje osobę starszą we współpracy z rodziną do samoopieki.

Opiekunowie osób starszych mają sporo możliwości pracy zarówno w kraju, jak i za granicą. Mogą pracować w placówkach dziennej i całodobowej opieki nad osobą zależną, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, w domach samopomocy, środowisku zamieszkania podopiecznego, oddziałach szpitalnych, hospicjach i w placówkach opieki paliatywnej. Coraz częściej pojawiają się ogłoszenia osób prywatnych, które potrzebują pomocy ze względu na swój lub członka rodziny wiek.

1.1. Krótki opis dodatkowej umiejętności zawodowej

Osoba kształcąca się w zawodzie opiekun osoby starszej w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej Organizacja czasu wolnego podopiecznemu ma możliwość

uzyskania przede wszystkim praktycznych umiejętności w zakresie organizowania czasu wolnego podopiecznemu. Wprowadzenie zagadnień związanych z organizacją czasu wolnego podopiecznemu do usług świadczonych przez opiekuna podopiecznego podyktowane zostało znacznym wzrostem liczby osób starszych, którzy chcą być aktywni i szukają tej aktywności w wielu wymiarach: społecznym, fizycznym i poznawczym.

Absolwent kursu dodatkowych umiejętności zawodowych (DUZ) Organizacja czasu wolnego podopiecznemu powinien być przygotowany do wykonywania następujących umiejętności zawodowych:

- określać konsekwencje zakończenia pracy zawodowej podopiecznego;
- charakteryzować czas wolny;
- określać formy i metody organizowania czasu wolnego;
- określać zalety organizacji czasu wolnego podopiecznemu;
- wspierać podopiecznego w organizacji czasu wolnego z wykorzystaniem zasobów środowiska lokalnego;
- wspierać podopiecznego w zachowaniu aktywności;
- zapobiegać wykluczeniu cyfrowemu podopiecznego;
- opracowywać indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu;
- wdrażać indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu.

1.2. Uzasadnienie ujęcia w programie nauczania zawodu dodatkowej umiejętności zawodowej, odnoszące się do potrzeb na rynku pracy

Ludzie dojrzały, seniorzy, pokolenie 60+, osoby w wieku poprodukcyjnym, emeryci, to jeden z dynamicznie rozwijających się segmentów rynku. W ostatnich latach zmiany demograficzne w polskim społeczeństwie wskazują na systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnych (kobieta 60 lat, mężczyzna 65 lat). W 1990 roku ich

udział w ogólnej populacji wynosił niespełna 13%, w 2000 roku prawie 15%, w 2010 roku 16,8% (tj. 6,4 mln osób). W latach 2010–2020 średniorocznie przybywało prawie 200 tys. osób w wieku 60/65 lat i więcej. Według prognoz demograficznych GUS w 2035 roku udział osób w wieku 65+ w ogólnej liczbie mieszkańców naszego kraju wyniesie około 30% (tj. prawie 11 mln osób), a w 2050 roku – blisko 34%¹. Zwiększa się zwłaszcza liczba osób powyżej 80 roku życia, które w dużej mierze są niesamodzielne².

Polska, jak i inne kraje europejskie, staje przed wyzwaniem, jakim jest starzejące się społeczeństwo. Program Unii Europejskiej oraz Światowej Organizacji Zdrowia jasno pokazuje, jakie są priorytety, gdyż wprowadza projekt aktywnego starzenia się. Projekt ten zakłada, iż seniorzy – poprzez prewencję i odpowiednią aktywność – będą w jak najlepszej kondycji zdrowotnej; jak najdłużej samodzielni i aktywni społecznie, a także produktywni: pracując, będąc wolontariuszami czy mentorami w swoich środowiskach. Do zrealizowania tego zadania, czyli do dobrego zdrowia, samodzielności, aktywności społecznej i produktywności niezbędna wydaje się być animacja seniorów. Efektywne i efektowne zagospodarowanie czasu wolnego seniorów sprzyja, jak pokazują badania podtrzymaniu sprawności psychicznej, fizycznej i społecznej, czyli odpowiada na wszystkie aspekty o jakie powinien się zatroszczyć senior.

Animacja ma dążyć do samodzielności, kreatywności i motywacji każdego seniora. Animacja ma wyzwalać potencjał, który jest lub może być ukryty, ma pobudzać i wzmacniać to, co jest słabe. Konsekwentne, nieustanne i systematyczne działania animacyjne oraz terapeutyczne mają sprawiać, że seniorzy będą przeobrażać swoje życie osobiste i społeczne.

¹ *Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*

² Szweda-Lewandowska Z., *Rynek usług opiekuńczych – perspektywy rozwoju w kontekście starzenia się populacji* [w:] „Optimum. Studia Ekonomiczne”, nr 2 (68) 2014, s.148-157

Zaprzestanie pracy zawodowej wiąże się między innymi z utratą prestiżu, autorytetu, brakiem możliwości zarządzania personelem, załamaniem rytmu dnia, tygodnia, mniejszy kontakt z ludźmi czy ogólne wycofanie. Wiele osób starszych nie ma świadomości, iż czas wolny należy w sposób zaplanowany i wartościowy wypełnić. Często po przejściu na emeryturę „marnują” czas, jaki mają i to mają często w nadmiarze. Poprzez jego marnotrawienie mogą doświadczyć poczucia niezorganizowania, pustki, a nawet niechęci do jakiegokolwiek aktywności. Z drugiej strony, osoby zaangażowane i z chęcią podejmujące działania animujące mogą doświadczyć poczucia realizacji, chęci do działania czy wzmożonej motywacji. Nieoceniony jest w tej sytuacji wpływ działań opiekuna osób starszych w zakresie organizacji czasu wolnego i jej aktywizacji. Najistotniejszym elementem aktywizacji podopiecznych jest właściwe dopasowanie rodzaju aktywności do ich możliwości oraz potrzeb. Utrzymanie seniora w odpowiedniej formie wymaga holistycznego podejścia. Formy aktywności podzielone na trzy sfery: fizyczną, intelektualną i kreatywności.

Ponadto główny ciężar opieki nad osobami starszymi spoczywa na członkach najbliższej rodziny, ale i w tej materii trudno o optymizm. Malejąca dzietność oraz masowa migracja młodych do dużych ośrodków miejskich prowadzi do sytuacji, w której coraz mniej jest osób z najbliższej rodziny, które są w stanie zapewnić seniorom opiekę. Biorąc pod uwagę długość pracy zawodowej, nierzadko opieka nad ponad 80-letnimi rodzicami spoczywa na ich 60-letnich dzieciach, które same już mogą nie być w pełni sprawne. Te czynniki wpływają na zwiększone zainteresowanie usługami opiekuńczymi świadczonymi przez podmioty profesjonalne. Tendencja ta jest już teraz wyraźnie widoczna w krajach Europy zachodniej³.

Na rynku pracy można mówić o dużym zainteresowaniu opiekunami osoby starszej zarówno w kraju, jak i zagranicą. Opiekunowie są zatrudniani przez instytucje

³ Szweda-Lewandowska Z., *Rynek usług opiekuńczych – perspektywy rozwoju w kontekście starzenia się populacji* [w:] „Optimum. Studia ekonomiczne”, nr 2 (68) 2014, s.148-157

publiczne, prywatne podmioty świadczące usługi opiekuńcze czy prywatne osoby zainteresowane zapewnieniem seniorowi opieki. Mogą także prowadzić własną działalność gospodarczą. Absolwent kursu dodatkowych umiejętności zawodowych Organizacja czasu wolnego podopiecznemu zdobędzie nowe kompetencje zwiększa swoją atrakcyjność dla pracodawców oraz jest lepiej przygotowany do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej w branży usług opiekuńczych. Będzie posiadał wyższe kwalifikacje, a zdobyta przez niego wiedza i odpowiednie praktyczne umiejętności przyczynią się do zwiększenia efektywności podczas realizacji działań aktywizujących wobec podopiecznych.

Jest lepiej przygotowany do pracy, wykazuje proaktywną postawę wobec seniora, dbając o jego aktywność i rozwój, a nie jedynie zaspokajając podstawowe potrzeby życiowe. Nie musi również dodatkowo inwestować w kursy i szkolenia poszerzające jego kompetencje zawodowe, co dla pracodawcy stanowi istotną zaletę.

2. Założenia organizacyjne

2.1. Liczba godzin przewidzianych na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. z 2019, poz. 639 z późn. zm.) godziny stanowiące różnicę między sumą godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego określoną w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły a minimalną liczbą godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie – określoną w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego przeznaczają się na między innymi na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w tym przygotowujących słuchaczy do uzyskania dodatkowych umiejętności zawodowych związanych z nauczaniem zawodem, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe. Na realizację programu dodatkowej umiejętności zawodowej Organizacja czasu wolnego podopiecznemu przeznaczono 90 godzin dydaktycznych, w tym 73 godziny dydaktyczne na ćwiczenia praktyczne.

2.2. Wymagane kwalifikacje osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej

Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej określają przepisy w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2020 r., poz.1289 z późn. zm.).

Szczegółowe wymagania osób prowadzących zajęcia – kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach policealnych posiada osoba, która ukończyła:

- 1) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 2) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku, którego efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności obejmują treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu na odpowiednim etapie edukacyjnym, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 3) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) innym niż wymieniony w pkt 1 i 2, i studia podyplomowe w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych w szkołach policealnych, posiada również osoba, która ukończyła:

- 1) studia pierwszego stopnia na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 2) studia pierwszego stopnia na kierunku, którego efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności obejmują treści nauczanego przedmiotu, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu na odpowiednim etapie edukacyjnym, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela praktycznej nauki zawodu w szkołach policealnych posiada osoba, która ukończyła:

- 1) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub

- 2) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku, którego efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności obejmują treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu na odpowiednim etapie edukacyjnym, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 3) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) innym niż wymieniony w pkt 1 i 2, i studia podyplomowe w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 4) legitymuje się dyplomem ukończenia pedagogicznego studium technicznego lub
- 5) posiada świadectwo dojrzałości i dokument potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodu, którego będzie nauczać, oraz przygotowanie pedagogiczne, a także co najmniej dwuletni staż pracy w zawodzie, którego będzie nauczać lub
- 6) posiada tytuł mistrza w zawodzie, którego będzie nauczać oraz przygotowanie pedagogiczne.

W programie kursu dodatkowych umiejętności zawodowych (DUZ) Organizacja czasu wolnego podopiecznemu wyodrębniono dwa przedmioty nauczania, do których przyporządkowano wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących te przedmioty.

Tabela 1. Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia.

Przedmiot	Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia
1. Wprowadzenie do organizacji czasu wolnego podopiecznemu.	<ol style="list-style-type: none">1. studia pierwszego stopnia na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub2. studia pierwszego stopnia na kierunku, którego efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności obejmują treści nauczanego przedmiotu, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu na odpowiednim etapie edukacyjnym, oraz posiada

Przedmiot	Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia
2. Przygotowywanie wypoczynku osobie starszej.	<p>przygotowanie pedagogiczne.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub 2. studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku, którego efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności obejmują treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu na odpowiednim etapie edukacyjnym oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub 3. studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) innym niż wymieniony w pkt 1 i 2, i studia podyplomowe w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub 4. legitymuje się dyplomem ukończenia pedagogicznego studium technicznego lub 5. posiada świadectwo dojrzałości i dokument potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodu, którego będzie nauczać oraz przygotowanie pedagogiczne, a także co najmniej dwuletni staż pracy w zawodzie, którego będzie nauczać lub 6. posiada tytuł mistrza w zawodzie, którego będzie nauczać oraz przygotowanie pedagogiczne.

Przedmiot	Wymagania kwalifikacyjne osób prowadzących zajęcia
3. Przygotowywanie wypoczynku osobie starszej.	<ol style="list-style-type: none">1) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) zgodnym z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub2) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku, którego efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności obejmują treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć, wskazane w podstawie programowej dla tego przedmiotu na odpowiednim etapie edukacyjnym oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub3) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku (specjalności) innym niż wymieniony w pkt 1 i 2 i studia podyplomowe w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub4) legitymuje się dyplomem ukończenia pedagogicznego studium technicznego lub5) posiada świadectwo dojrzałości i dokument potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodu, którego będzie nauczać oraz przygotowanie pedagogiczne, a także co najmniej dwuletni staż pracy w zawodzie, którego będzie nauczać lub6) posiada tytuł mistrza w zawodzie, którego będzie nauczać oraz przygotowanie pedagogiczne.

2.2. Wyposażenie dydaktyczne niezbędne do realizacji programu dodatkowej umiejętności zawodowej

Szkoła prowadząca kształcenie w zakresie dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ) Organizacja czasu wolnego podopiecznemu, zapewnia pomieszczenia dydaktyczne z wyposażeniem odpowiadającym technologii i technice stosowanej w zawodzie, aby zapewnić osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia określonych w programie nauczania DUZ oraz umożliwić przygotowanie słuchacza/uczestnika do wykonywania wymienionych w programie zadań zawodowych.

Pracownia, w której realizowane są efekty kształcenia dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ) Organizacja czasu wolnego podopiecznemu, powinna być wyposażona w:

- stanowiska komputerowe dla słuchaczy podłączone do sieci lokalnej z dostępem do internetu (jedno stanowisko dla jednego słuchacza);
- stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do internetu;
- urządzenie wielofunkcyjne;
- pakiety programów biurowych i graficznych;
- projektor multimedialny;
- tablicę interaktywną.

3. Cele kształcenia – zadania zawodowe – określone dla dodatkowej umiejętności zawodowej

Absolwent kursu dodatkowych umiejętności zawodowych (DUZ) Organizacja czasu wolnego podopiecznemu powinien być przygotowany do wykonywania następujących umiejętności zawodowych:

1. planowania działań animacyjnych i rekreacyjnych w zgodzie z potrzebami oraz możliwościami uczestników;
2. organizowania działań animacyjnych i rekreacyjnych, dobieranie odpowiednich przyrządów oraz sprzętu do realizacji zaplanowanych działań animacyjnych i rekreacyjnych.

4. Wykaz efektów kształcenia określonych dla dodatkowej umiejętności zawodowej wraz z kryteriami ich weryfikacji

Tabela 2. Wykaz efektów kształcenia określonych dla dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ) **Organizacja czasu wolnego podopiecznemu** wraz z kryteriami ich weryfikacji.

Efekt kształcenia. Uczeń:	Kryteria weryfikacji. Uczeń:
1. określa formy i metody organizowania czasu wolnego.	1) definiuje pojęcie czasu wolnego; 2) określa rodzaje czasu wolnego uwzględniając czas trwania (czas krótki, czas średni, czas długi); 3) dobiera sposoby wykorzystania czasu z uwagi na jego przeznaczenie na rozrywkę, odpoczynek, hobby, zabawę, turystykę, sport; 4) dobiera aktywności fizyczne, intelektualne, kreatywne do rodzaju czasu wolnego; 5) określa formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające stymulację intelektualną; 6) określa formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające aktywizację fizyczną; 7) określa formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające pobudzanie kreatywności; 8) określa formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające stymulację społeczną.
2. określa zalety organizacji czasu wolnego osób podopiecznych.	1) wskazuje korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie stymulacji intelektualnej; 2) wskazuje korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie aktywizacji fizycznej; 3) wskazuje korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie pobudzania kreatywności; 4) wskazuje korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie stymulacji społecznej.
3. wspiera osobę podopieczną w organizacji czasu wolnego z wykorzystaniem zasobów środowiska lokalnego.	1) rozpoznaje środowisko lokalne podopiecznego; 2) rozpoznaje zasoby kulturalne i rekreacyjne środowiska lokalnego; 3) dobiera formy spędzania czasu wolnego

Efekt kształcenia. Uczeń:	Kryteria weryfikacji. Uczeń:
	z wykorzystaniem zasobów środowiska lokalnego; 4) dobiera metody aktywizowania podopiecznego w środowisku lokalnym; 5) angażuje podopiecznego w przygotowania do różnych form aktywności.
4. opracowuje indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu.	1) wykazuje otwartą postawę wobec podopiecznego i buduje prawidłowe relacje z podopiecznym; 2) rozpoznaje potrzeby podopiecznego na poziomie psychologicznym, fizycznym i społecznym; 3) rozpoznaje możliwości i ograniczenia podopiecznego na poziomie psychologicznym, fizycznym i społecznym; 4) ustala zainteresowania podopiecznego w kontekście spędzania czasu wolnego; 5) rozpoznaje nawyki podopiecznego; 6) wskazuje podopiecznemu formy aktywnego spędzania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań z uwzględnieniem jego potrzeb i możliwości; 7) angażuje podopiecznego w przygotowania do różnych form aktywności; 8) przygotowuje dla podopiecznego propozycje spędzania czasu wolnego; 9) pomaga podopiecznemu w wyborze lub pozyskaniu wyposażenia niezbędnego do określonych form aktywności; 10) sporządza indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu z uwzględnieniem jego potrzeb, możliwości, zainteresowań i zasobów środowiska lokalnego.
5. wdraża indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu.	1) formułuje cele indywidualnego programu organizacji czasu wolnego podopiecznemu z uwzględnieniem jego potrzeb, możliwości, zainteresowań i zasobów środowiska lokalnego;

Efekt kształcenia. Uczeń:	Kryteria weryfikacji. Uczeń:
	<ol style="list-style-type: none">2) planuje aktywności dostosowane do wyznaczonych celów;3) dobiera rodzaj aktywności do potrzeb, możliwości i zainteresowań podopiecznego i zasobów środowiska lokalnego;4) realizuje indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu;5) monitoruje realizację indywidualnego programu organizacji czasu wolnego podopiecznemu;6) ocenia skuteczność podjętych działań;7) modyfikuje program organizacji czasu wolnego podopiecznemu w miarę potrzeb;8) współpracuje z osobami bliskimi podopiecznego w zakresie niezbędnym do realizacji programu.

5. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej

Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ) zredagowany w formie tabeli zawartej w Regulaminie.

Tabela 3. Plan nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej.

Nazwa przedmiotu/zajęć	Liczba godzin	Uwagi do realizacji
1. Wprowadzenie do organizacji czasu wolnego podopiecznemu.	17	Wykład, zajęcia teoretyczne.
2. Przygotowywanie wypoczynku osobie starszej.	73	Zajęcia praktyczne w pracowni.
Łączna liczba godzin zajęć:	90	

6. Program nauczania przedmiotów wyodrębnionych w ramach dodatkowej umiejętności zawodowej

6.1. Wprowadzenie do organizacji czasu wolnego podopiecznemu

Cele ogólne przedmiotu:

1. charakteryzowanie czasu wolnego;
2. określanie form i metod organizowania czasu wolnego;
3. określanie zalet organizacji czasu wolnego podopiecznemu.

Cele operacyjne przedmiotu:

Słuchacz potrafi:

1. definiować pojęcie czasu wolnego;
2. wymieniać rodzaje czasu wolnego uwzględniając czas trwania (czas krótki, czas średni, czas długi);
3. wymieniać sposoby wykorzystania czasu z uwagi na jego przeznaczenie na rozrywkę, odpoczynek, hobby, zabawę, turystykę, sport;
4. dobierać aktywności fizyczne, intelektualne, kreatywne do rodzaju czasu wolnego;
5. charakteryzować formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające stymulację intelektualną;
6. charakteryzować formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające aktywizację fizyczną;
7. charakteryzować formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające pobudzanie kreatywności;
8. charakteryzować formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające stymulację społeczną;
9. charakteryzować korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie stymulacji intelektualnej;

10. charakteryzować korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie aktywizacji fizycznej;
11. charakteryzować korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie pobudzania kreatywności;
12. charakteryzować korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie stymulacji społecznej.

Tabela 4. Materiał nauczania przedmiotu Wprowadzenie do organizacji czasu wolnego podopiecznemu uwzględniający oczekiwane efekty kształcenia oraz kryteria ich weryfikacji.

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Kryteria weryfikacji. Uczeń potrafi:
I.Wprowadzenie do organizacji czasu wolnego podopiecznemu.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pojęcie czasu wolnego. 2. Rodzaje czasu wolnego. 3. Sposoby wykorzystania czasu wolnego. 4. Formy i metody organizowania czasu wolnego. 5. Korzyści wynikające z animacji czasu wolnego. 	17	<ol style="list-style-type: none"> 1) definiować pojęcie czasu wolnego; 2) określać rodzaje czasu wolnego uwzględniając czas trwania (czas krótki, czas średni, czas długi); 3) dobierać sposoby wykorzystania czasu z uwagi na jego przeznaczenie na rozrywkę, odpoczynek, hobby, zabawę, turystykę, sport; 4) dobierać aktywności fizyczne, intelektualne, kreatywne do rodzaju czasu

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Kryteria weryfikacji. Uczeń potrafi:
			<p>wolnego;</p> <p>5) dobierać formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające stymulację intelektualną;</p> <p>6) dobierać formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające aktywizację fizyczną;</p> <p>7) dobierać formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające pobudzanie kreatywności;</p> <p>8) dobierać formy i metody organizowania czasu wolnego wspierające stymulację społeczną;</p> <p>9) wskazywać korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie stymulacji intelektualnej;</p> <p>10) wskazywać korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie aktywizacji fizycznej;</p>

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Kryteria weryfikacji. Uczeń potrafi:
			11) wskazywać korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie pobudzania kreatywności; 12) wskazywać korzyści wynikające z animacji czasu wolnego w zakresie stymulacji społecznej.

Metody realizacji przedmiotu Wprowadzenie do organizacji czasu wolnego podopiecznemu uwzględniające wskazówki metodyczne: metody nauczania, środki dydaktyczne stosowane podczas zajęć.

Propozycje metod nauczania

Należy stosować aktywizujące metody nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem metod eksponujących, wzrokowych i wzrokowo-słuchowych. Wybór metody należy dostosować do celów, poziomu słuchaczy, predyspozycji uczącego oraz dostępności mediów, środków dydaktycznych.

Proponowane metody nauczania:

- aplikacje internetowe;
- filmy dydaktyczne;
- metody podające (opis, opowiadanie, pogadanka, wykład informacyjny, objaśnienia, praca ze źródłem drukowanym);
- metody oglądowe (pokaz, obserwacja, demonstracja, prezentacja);
- metody aktywizujące: metoda przypadków, metoda sytuacyjna, inscenizacja, gra dydaktyczna, seminarium, dyskusja dydaktyczna;

- studium przypadku;
- praca w parach i grupach;
- metody problemowe (nauczanie problemowe, wykład problemowy, metoda badawcza);
- udział w prelekcjach i spotkaniach z pracownikami branży opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Obudowa dydaktyczna (wyposażenie):

- stanowiska komputerowe dla nauczyciela i dla słuchaczy z dostępem do sieci lokalnej i internetu oraz do platformy zdalnego nauczania;
- urządzenie wielofunkcyjne;
- pakiety programów biurowych i graficznych;
- projektor multimedialny;
- tablicę interaktywną;
- tablice poglądowe z zakresu programu dodatkowej umiejętności zawodowej.

Materiały dydaktyczne:

- zasoby internetowe;
- nagrania audio, scenariusze zajęć, arkusze ćwiczeń, instrukcje do przeprowadzania ćwiczeń;
- plansze, filmy dydaktyczne i prezentacje multimedialne;
- pakiety edukacyjne, podręczniki, słowniki, literatura zawodowa w formie drukowanej lub elektronicznej, czasopisma i publikacje branżowe;
- komplet przepisów prawa dotyczących branży ochrony zdrowia;
- przepisy prawne dotyczące osób starszych;
- instrukcje stanowiskowe, środki ochrony indywidualnej, zestaw przepisów prawa dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska stosowanych w pracowni.

Dodatkowo do dyspozycji wskazane są tematyczne e-booki, sekwencje filmowe, wizualizacje lub animacje 2D/3D, atlasy interaktywne, plansze interaktywne, gry edukacyjne, filmy edukacyjne, filmy instruktażowe (tutoriale), symulatory, wirtualne laboratoria, programy ćwiczeniowe do projektowania przez dobieranie umożliwiające realizowanie treści teoretycznych w formie zdalnej.

Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych słuchacza:

- testy jednopoziomowe;
- testy pisemne zamknięte (na dobieranie, typu prawda/fałsz, wielokrotnego wyboru);
- testy otwarte (z luką);
- testy ustne;
- obserwację indywidualnej pracy uczestnika;
- analizę zaangażowania uczestnika w pracę zespołową;
- opracowanie i prezentację projektów zawodowych;
- ocenę wykonania zadanych prac domowych.

Sposoby ewaluacji przedmiotu

Ewaluacja obejmuje całą grupę uczestników.

Należy przeprowadzić ewaluację diagnozującą na wejściu, a pod koniec realizacji przedmiotu ewaluację końcową – konkluzyjną (sumującą/sumatywną), koncentrującą się na analizie osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu opanowania przez uczestnika wymagań programowych. Należy porównać wyniki i na podstawie przeprowadzonej analizy sporządzić wnioski, które powinny posłużyć do modyfikacji przedmiotowego programu nauczania.

Proponowane metody ewaluacji przedmiotu:

- ankieta – kwestionariusz ankiety;
- obserwacja – arkusz obserwacji;
- wywiad, rozmowa – lista pytań;

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

-
- samoocena dokonywana przez prowadzącego zajęcia;
 - testy osiągnięć uczestników – pisemne i ustne.

6.2. Przygotowywanie wypoczynku osobie starszej

Cele ogólne przedmiotu:

1. wspieranie podopiecznego w organizacji czasu wolnego z wykorzystaniem zasobów środowiska lokalnego;
2. opracowywanie indywidualnego programu organizacji czasu wolnego podopiecznemu;
3. wdrażanie indywidualnego programu organizacji czasu wolnego podopiecznemu.

Cele operacyjne przedmiotu

Słuchacz potrafi:

1. rozpoznawać zasoby kulturalne i rekreacyjne środowiska lokalnego;
2. charakteryzować formy spędzania czasu wolnego z wykorzystaniem zasobów środowiska lokalnego;
3. wskazywać metody aktywizowania podopiecznego w środowisku lokalnym;
4. rozpoznawać potrzeby podopiecznego na poziomie psychologicznym, fizycznym i społecznym;
5. sporządzać indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu z uwzględnieniem jego potrzeb, możliwości, zainteresowań i zasobów środowiska lokalnego;
6. dobierać rodzaj aktywności do potrzeb, możliwości i zainteresowań podopiecznego i zasobów środowiska lokalnego;
7. realizować indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu;
8. monitorować realizację indywidualnego programu organizacji czasu wolnego podopiecznemu;
9. oceniać skuteczność podjętych działań;

10. modyfikować program organizacji czasu wolnego podopiecznemu w miarę potrzeb.

Tabela 5. Materiał nauczania przedmiotu Przygotowywanie wypoczynku osobie starszej uwzględniający oczekiwane efekty kształcenia oraz kryteria ich weryfikacji.

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Kryteria weryfikacji. Uczeń potrafi:
Przygotowywanie wypoczynku osobie starszej.	1. Środowisko lokalne podopiecznego. 2. Planowanie czasu wolnego podopiecznego. 3. Potrzeby podopiecznego. 4. Nawyki podopiecznego. 5. Dobór metod planowania czasu wolnego podopiecznego. 6. Planowanie indywidualnego planu czasu wolnego podopiecznego. 7. Realizacja	73	1) rozpoznawać środowisko lokalne podopiecznego; 2) rozpoznawać zasoby kulturalne i rekreacyjne środowiska lokalnego; 3) dobierać formy spędzania czasu wolnego z wykorzystaniem zasobów środowiska lokalnego; 4) dobierać metody aktywizowania podopiecznego w środowisku lokalnym; 5) angażować podopiecznego w przygotowania do różnych form aktywności; 6) wykazywać otwartą postawę wobec podopiecznego i budować prawidłowe relacje z podopiecznym;

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Kryteria weryfikacji. Uczeń potrafi:
	<p>indywidualnego planu czasu wolnego podopiecznego.</p> <p>8. Monitoring realizacji indywidualnego planu czasu wolnego podopiecznego.</p>		<p>7) rozpoznawać potrzeby podopiecznego na poziomie psychologicznym, fizycznym i społecznym;</p> <p>8) rozpoznawać możliwości i ograniczenia podopiecznego na poziomie psychologicznym, fizycznym i społecznym;</p> <p>9) ustalać zainteresowania podopiecznego w kontekście spędzania czasu wolnego;</p> <p>10) rozpoznawać nawyki podopiecznego;</p> <p>11) wskazywać podopiecznemu formy aktywnego spędzania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań z uwzględnieniem jego potrzeb i możliwości;</p> <p>12) angażować podopiecznego w przygotowania do różnych form aktywności;</p> <p>13) przygotować dla podopiecznego propozycje</p>

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Kryteria weryfikacji. Uczeń potrafi:
			<p>spędzania czasu wolnego;</p> <p>14) pomagać podopiecznemu w wyborze lub pozyskaniu wyposażenia niezbędnego do określonych form aktywności;</p> <p>15) sporządzać indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu z uwzględnieniem jego potrzeb, możliwości, zainteresowań i zasobów środowiska lokalnego;</p> <p>16) formułować cele indywidualnego programu organizacji czasu wolnego podopiecznemu z uwzględnieniem jego potrzeb, możliwości, zainteresowań i zasobów środowiska lokalnego;</p> <p>17) planować aktywności dostosowane do wyznaczonych celów;</p> <p>18) dobierać rodzaj aktywności do potrzeb, możliwości</p>

Dział programowy	Tematy jednostek metodycznych	Liczba godzin	Kryteria weryfikacji. Uczeń potrafi:
			i zainteresowań podopiecznego i zasobów środowiska lokalnego; 19) realizować indywidualny program organizacji czasu wolnego podopiecznemu; 20) monitorować realizację indywidualnego programu organizacji czasu wolnego podopiecznemu; 21) oceniać skuteczność podjętych działań; 22) modyfikować program organizacji czasu wolnego podopiecznemu w miarę potrzeb; 23) współpracować z osobami bliskimi podopiecznego w zakresie niezbędnym do realizacji programu.

Metody realizacji przedmiotu Przygotowywanie wypoczynku osobie starszej uwzględniające wskazówki metodyczne: metody nauczania, środki dydaktyczne stosowane podczas zajęć.

Propozycje metod nauczania

Należy stosować aktywizujące metody nauczania związane z różnym stopniem aktywności słuchaczy, ze szczególnym uwzględnieniem metod praktycznych, eksponujących i wzrokowo-słuchowych. Wyborowi metody towarzyszy namysł nad celami zajęć, poziomem intelektualnym słuchaczy, predyspozycji uczącego oraz dostępnością mediów, środków dydaktycznych.

Proponowane metody nauczania:

- aplikacje internetowe;
- filmy dydaktyczne;
- metody podające (opis, opowiadanie, pogadanka, wykład informacyjny, objaśnienia, praca ze źródłem drukowanym);
- metody oglądowe (pokaz, obserwacja, demonstracja, prezentacja);
- metody aktywizujące: metodę przypadków, metodę sytuacyjną, inscenizację, gry dydaktyczne, seminarium, dyskusję dydaktyczną (techniki realizacji dyskusji: okrągły stół, wielokrotna, panelowa, metaplan, burza mózgów lub giełda pomysłów);
- udział w prelekcjach i spotkaniach z pracownikami branży opieki społecznej;
- wycieczka zorganizowana;
- metody problemowe (nauczanie problemowe, wykład problemowy, metoda badawcza).

Wskazane metody nauczania to metody praktyczne za pomocą których kształtuje się i rozwija umiejętności, nawyki i sprawności o charakterze praktycznym:

- pokaz z objaśnieniem (wyjaśnieniem);
- pokaz z instruktążem;
- metoda projektów;
- metoda tekstu przewodniego;
- warsztaty.

Obudowa dydaktyczna (wyposażenie)

Pracownia wspomagania komputerowego działalności zawodowej wyposażona w:

- stanowiska komputerowe dla nauczyciela i dla słuchaczy z dostępem do sieci lokalnej i internetu;
- urządzenie wielofunkcyjne;
- pakiety programów biurowych i graficznych;
- projektor multimedialny;
- tablicę interaktywną;
- tablice poglądowe z zakresu programu dodatkowej umiejętności zawodowej.

Pracownia umiejętności społecznych i arteterapii wyposażona w:

- sprzęt audiowizualny, taki jak: telewizor, odtwarzacz DVD;
- materiały i przybory malarsko-plastyczne, materiały i przybory do malowania na szkle, decoupage, filcowania, wiklinę papierową, masy plastyczne: modelinę, plastelinę, masę solną, kukurydzianą, papierową.

Pracownia organizacji czasu wolnego wyposażona w:

- sprzęt audiowizualny, taki jak: telewizor, monitor, komputer lub laptop, projektor lub rzutnik pisma, sprzęt nagłaśniający, odtwarzacz DVD i zestawy płyt CD, DVD;
- instrumenty muzyczne;
- sprzęt sportowy oraz sprzęt do gier i zabaw ruchowych;
- sprzęt turystyczny;
- sprzęt fotograficzny;
- biblioteczkę;
- gry stolikowe i towarzyskie, służące do rozwijania umiejętności praktycznych związanych z konstruktywnym spędzaniem czasu wolnego, puzzle, łamigłówki, krzyżówki, przybory piśmiennicze;
- sprzęt, materiały i przybory do szycia, haftowania, wyszywania.

Materiały dydaktyczne:

- zasoby internetowe;
- nagrania audio, scenariusze zajęć, arkusze ćwiczeń, instrukcje do przeprowadzania ćwiczeń;
- plansze, filmy dydaktyczne i prezentacje multimedialne;
- pakiety edukacyjne, podręczniki, słowniki, literatura zawodowa w formie drukowanej lub elektronicznej, czasopisma i publikacje branżowe;
- komplet przepisów prawa dotyczących branży ochrony zdrowia;
- przepisy prawne dotyczące osób starszych;
- instrukcje stanowiskowe, środki ochrony indywidualnej, zestaw przepisów prawa dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska stosowanych w pracowni.

Proponowane metody sprawdzania osiągnięć edukacyjnych słuchacza:

- testy jednopoziomowe;
- testy pisemne zamknięte (na dobieranie, typu prawda/fałsz, wielokrotnego wyboru);
- testy otwarte (z luką);
- testy ustne;
- zadania praktyczne na bieżąco w trakcie realizacji treści dydaktycznych działu programowego;
- zadania praktyczne po zakończeniu działu programowego;
- obserwację indywidualnej pracy uczestnika;
- analizę zaangażowania uczestnika w pracę zespołową;
- opracowanie i prezentację projektów zawodowych;
- ocenę wykonania zadanych prac domowych.

Sposoby ewaluacji przedmiotu

Ewaluacja obejmuje całą grupę uczestników.

Należy przeprowadzić ewaluację diagnozującą na wejściu a pod koniec realizacji przedmiotu ewaluację końcową – konkluzyjną (sumującą/sumatywną), koncentrującą się na analizie osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu opanowania przez uczestnika wymagań programowych. Należy porównać wyniki i na podstawie przeprowadzonej analizy sporządzić wnioski, które powinny posłużyć do modyfikacji przedmiotowego programu nauczania.

Proponowane metody ewaluacji przedmiotu:

- ankieta – kwestionariusz ankiety;
- obserwacja – arkusz obserwacji;
- wywiad, rozmowa – lista pytań;
- samoocena dokonywana przez prowadzącego zajęcia;
- testy osiągnięć uczestników – pisemne i ustne.

7. Ewaluacja programu nauczania dodatkowej umiejętności zawodowej

7.1. Obszary ewaluacji

Ewaluacja przedmiotu. Ewaluacja obejmuje całą grupę uczestników.

Należy przeprowadzić ewaluację diagnozującą na wejściu a pod koniec realizacji przedmiotów ewaluację końcową – konkluzyjną (sumującą/sumatywną), koncentrującą się na analizie osiągnięć edukacyjnych uczestnika kursu opanowania przez uczestnika wymagań programowych. Należy porównać wyniki i na podstawie przeprowadzonej analizy sporządzić wnioski, które powinny posłużyć do modyfikacji przedmiotowego programu nauczania.

Badanie na bieżąco w czasie trwania dodatkowej umiejętności zawodowej.

Badanie osiągnięć edukacyjnych słuchaczy/uczestników po ukończeniu pierwszego etapu nauki danego przedmiotu.

Ponowne badanie pod koniec danego przedmiotu.

Porównanie wyników, analiza ponownego badania pod koniec danego przedmiotu.

Ewentualne wnioski powinny posłużyć do modyfikacji przedmiotowego programu nauczania danego przedmiotu.

7.2. Wskaźniki osiągnięcia celu ewaluacji

Wskaźniki osiągnięcia celu ewaluacji:

- wyniki z testów pisemnych i ustnych;
- uzyskanie minimum poprawności;
- 50% – przy treściach teoretycznych;
- 75% – przy treściach praktycznych;
- analiza ankiet.

7.3. Przykładowe narzędzia ewaluacji

Podczas realizacji procesu ewaluacji przedmiotu o charakterze teoretycznym zaleca się stosowanie głównie metod jakościowych (wywiad, obserwacja) oraz ilościowych (ankiety).⁴ W trakcie badań ewaluacyjnych powinno się zastosować wiele metod badawczych, w tym na przykład:

- ankieta – kwestionariusz ankiety;
- obserwacja – arkusz obserwacji;
- wywiad, rozmowa – lista pytań;
- analiza dokumentów – arkusz informacyjny, dyspozycje do analizy dokumentów;
- pomiar dydaktyczny – sprawdzian, test;
- techniki wywiadu zogniskowanego;
- techniki gry symulacyjnej;
- metodę indywidualnych przypadków.

W przypadku przedmiotu zawodowego jedną z ważnych metod jest samoocena prowadzącego zajęcia, który powinien też dokonać weryfikacji i oceny oraz przydatności posiadanych materiałów dydaktycznych oraz ogólnego wyposażenia pracowni dobranej stosownie do ich tematyki przedmiotowej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju i postępu technologicznego oraz zmian w regulacjach prawnych dotyczących osób starszych. Ewaluacji powinny również podlegać zagadnienia ujęte w sprawdzianach pisemnych oraz testach osiągnięć. Ewaluacji powinny podlegać także sposoby pracy słuchaczy i osiągnięcia, które można także uzyskać w trybie kształcenia online, wykorzystując metody i formy kształcenia zdalnego oraz właściwe środki techniczne, w przypadku ich wykorzystania.

⁴ *Jak być jeszcze lepszym? Ewaluacja w edukacji*, red. G. Mazurkiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012

8. Wykaz proponowanej literatury

8.3. Podręczniki i publikacje naukowe

- [1] Bac A.: *Terapia zajęciowa*. PZWL, Warszawa 2016
- [2] Bukowska A., Filar-Mierzwa K.: *Sprawny senior – jak być aktywnym mimo problemów zdrowotnych*. Warszawa PZWL, 2018
- [3] Dragan A.: *Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki*. PWN, Warszawa 2011
- [4] Filar-Mierzwa K., Bukowska A.: *Sprawny senior*. PZWL, Warszawa 2018
- [5] Halicka M., Halicki J.: *Integracja społeczna i aktywność ludzi starszych. Polska starość*. B. Synak. [red.], Gdańsk 2003
- [6] Hrycyk K.: *Konteksty animacji społeczno-kulturalnej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wrocław 2004
- [7] Hrycyk K.: *Zawodowe kształcenie animatora kultury. Modele i jego weryfikacja. Dylematy animacji kulturalnej*. Gajda J., Żardecki W. [red.], Lublin 2001
- [8] Mazurkiewicz G.: *Jak być jeszcze lepszym? Ewaluacja w edukacji*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012
- [9] Jankowski D.: *Pedagogika kultury*. Kraków 2006
- [10] Jedlewska B.: *Animatorzy kultury wobec wyzwań edukacyjnych*. Lublin 1999
- [11] Jedlewska B.: *O powszechną edukację do animacji. Konteksty Animacja społeczno-kulturalnej*. Hrycyk K. [red.], Wrocław 2004
- [12] Kospin M.: *Terapia i animacja w pracy z seniorami*. Czas Seniora, 2022
- [13] Kospin M.: *Terapia zajęciowa gry i zabawy w pracy z seniorami*, Czas Seniora, 2022
- [14] Kott M.: *Animacja jako metoda aktywizacji osób starszych*. Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu. Wrocław 2015
- [15] Krasowska A.: *Animator w domu kultury*. Wrocław 2013

-
- [16] Hrycyk K.: *Konteksty Animacji społeczno-kulturalnej*. Wrocław 2004
- [17] Olejnik I.: *Aktywne formy spędzania wolnego czasu przez emerytów*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Nr 689, Ekonomiczne Problemy Usług, nr 78, 313-325. Muzeum Historii Polski, 2011
- [18] Szwałkiewicz E., Talarska D., Wieczorowska-Tobis K.: *Opieka nad osobami przewlekle chorymi, w wieku podeszłym i niesamodzielnymi*. PZWL, 2009
- [19] Krajewska-Kułak E., Cybulski M.: *Opieka nad osobami starszymi. Przewodnik dla zespołu terapeutycznego*. PZWL, 2016
- [20] Raclaw M.: *Kwestia opieki nad osobami starszymi a zaufanie społeczne*. [w:] *Kwestia społeczna u progu XXI wieku*, red. E. Giermanowska, M. Raclaw, M. Rymśa, Warszawa 2015
- [21] Semków J.: *Animacja społeczno-kulturalna wobec uwarunkowań ponowoczesności*. [In:] *Tworzyć, zmieniać, aktywizować... Animacja społeczno-kulturalna jako mobilizowanie potencjału indywidualnego i przeciwdziałanie bezradności społecznej*. Zierkiewicz E., Wnuk W. [red.], IPUW, Wrocław 2006.
- [22] Szweda – Lewandowska Z.: *Rynek usług opiekuńczych – perspektywy rozwoju w kontekście starzenia się populacji* [w:] *Optimum*. Studia ekonomiczne, Nr 2 (68) 2014
- [23] *Sytuacja osób starszych w Polsce – wyzwania i rekomendacje* Raport Komisji Ekspertów Ds. Osób Starszych Na Podsumowanie VII Kadencji RPO, 2020
- [24] *Usługi opiekuńcze świadczone osobom starszym w miejscu zamieszkania*. Informacja o wynikach kontroli NIK, sygn. KPS.430.006.2017, Nr ewid. 31/2018/P/17/043/KPS, Warszawa 2018
- [25] Zdziebło K.: *Współczesne zjawiska demograficzne a problemy zdrowotne starzejącego się społeczeństwa*. Studia Medyczne, 2008
- [26] Zgliczyński W.: *Aktywność społeczna osób starych w Polsce w ramach wolontariatu i uniwersytetów trzeciego wieku*. Studia BAS, nr 2(30), 2012

[27] Zierkiewicz E., Wnuk W.: *Tworzyć, zmieniać, aktywizować... Animacja społeczno-kulturalna jako mobilizowanie potencjału indywidualnego i przeciwdziałanie bezradności społecznej*. IPUW, Wrocław 2006.

8.4. Witryny internetowe

[i1] <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/sytuacja-demograficzna-osob-starszych-i-konsekwencje-starzenia-sie-ludnosci-polski-w-swietle-prognozy-na-lata-2014-2050,18,1.html>

Witryna internetowa pt. „GUS” zawierająca informacje dotyczące sytuacji demograficznej osób starszych i konsekwencji starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050 [dostęp: 11.05.2023]

[i2] <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/osoby-starsze/>

Witryna internetowa pt. „GUS” zawierająca informacje dotyczące sytuacji osób starszych w Polsce [dostęp: 11.05.2023]

[i3] <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/osoby-starsze/osoby-starsze/sytuacja-osob-starszych-w-polsce-w-2020-roku,2,3.html>

Witryna internetowa pt. zawierająca informacje dotyczące sytuacji osób starszych w Polsce w 2020 roku [dostęp: 11.05.2023]

[i4] <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/polska-starzeje-sie-coraz-szybciej-gus-bije-na-alarm/9139rn3>

Witryna internetowa pt. „Business Insider” zawierająca informacje dotyczące starzejącego się społeczeństwa w Polsce [dostęp: 11.05.2023]

[i5] <https://www.czas-seniora.pl/aktualnosci/organizacja-czasu-wolnego-seniorow-czyli-o-animacji-wsrod-osob-starszych>

Witryna internetowa pt. „Czas seniora” zawierająca informacje dotyczące organizacji czasu wolnego dla osób starszych [dostęp: 11.05.2023]

[i6] <https://carework.pl/poradnik/jak-zorganizowac-seniorowi-wolny-czas>

Witryna internetowa pt. „Carework” zawierająca informacje dotyczące organizacji czasu wolnego dla osób starszych [dostęp: 11.05.2023]

[i7] <https://veritas-polska.pl/blog/zdrowie-seniora/jak-zorganizowac-czas-wolny-osobom-starszym/>

Witryna internetowa pt. „Veritas Polska” zawierająca informacje dotyczące organizacji czasu wolnego dla osób starszych [dostęp: 11.05.2023]

[i8] https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Ekonomiczne_Problemy_Uslug/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2011-t-n78/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2011-t-n78-s313-325/Ekonomiczne_Problemy_Uslug-r2011-t-n78-s313-325.pdf

Witryna internetowa pt. „Bazhum” zawierająca informacje dotyczące aktywnych form spędzania wolnego czasu przez emerytów [dostęp: 11.05.2023]

[i9] www.rpo.gov.pl

Witryna internetowa pt. „Rzecznik Praw Obywatelskich” zawierająca informacje dotyczące działania RPO w sprawach seniorów – raport ze strony, stan na 17 września 2019 r. [dostęp: 11.05.2023]

8.5. Zalecenia, normy, noty aplikacyjne

[z1] UCHWAŁA Nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025, Monitor Polski Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej

[z2] Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.)

[z3] Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U. 2015 poz. 1705)